

Sygn. akt II KK 424/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Koziół (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Motuk

Protokolant Anna Janczak

w sprawie **P. Ż.**,

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2021 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez

Zastępcę Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Rejonowego w W.

z dnia 19 maja 2020 r., sygn. II K (...),

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt. 7 k.p.k. umarza postępowanie,**
- 2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 21 lutego 2020 r. (sygn. II K (...)) Sąd Rejonowy w W. skazał P. Ż. za to, że w okresie

od 30 grudnia 2017 roku do 28 października 2019 roku w miejscowości Z., woj. (...) uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec B. Ż., A. Ż. i J. Ż., określonego co do wysokości ugodą z dnia 12 czerwca 2003 r., zawartą przed Sądem Rejonowym w W. w sprawie o sygn. III RC (...) na kwotę po 300 zł miesięcznie na rzecz każdego z nich, łącznie na kwotę 900 złotych, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, przez co naraził uprawnionych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to jest za czyn z art. 209 § 1a k.k. i wymierzył mu karę roku ograniczenia wolności, połączoną z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Wyrok ten nie został zaskarżony apelacją przez którąkolwiek ze stron i stał się prawomocny z dniem 12 marca 2020 r. (*k. 101 akt o sygn. II K [...]/19*).

Następnie P.Ż. został oskarżony o to, że w okresie od 30 grudnia 2017 roku do 15 stycznia 2019 roku w miejscowości Z., woj. (...) uchylał się od wykonania ustalonego co do wysokości obowiązku alimentacyjnego, wobec B. Ż., A. Ż. i J. Ż., ciężącego na nim z mocy wyroku Sądu Okręgowego w W. III Wydział Cywilny sygn. akt III C (...) z dnia 29 czerwca 2006 r. w łącznej kwocie 900 złotych miesięcznie, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k. Do aktu oskarżenia Prokurator Prokuratury Rejonowej w W. dołączył wniosek o wydanie wyroku skazującego w trybie art. 335 § 2 k.p.k. wobec P.Ż. oskarżonego o czyn z art. 209 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 19 maja 2020 r. (sygn. II K (...)) Sąd Rejonowy w W. uznał P.Ż. za winnego zarzuconego mu występku z art. 209 § 1 k.k. i skazał go na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, połączoną z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Wyrok ten nie został zaskarżony apelacją przez którąkolwiek ze stron i stał się prawomocny z dniem 27 maja 2020 r. (*k. 100 akt o sygn. II K (...)*).

Kasację od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 maja 2020 r. (sygn. II K (...)) wywiódł obecnie Zastępca Rzecznik Praw Obywatelskich i — zaskarżając

ten wyrok w całości na korzyść P.Ż. — zarzucił mu rażące, stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt. 8 k.p.k., naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt. 7 k.p.k., polegające na skazaniu P.Ż. za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. popełnione w okresie od 30 grudnia 2017 roku do 15 stycznia 2019 roku pomimo tego, że postępowanie karne co do tego samego czynu z tym, że zakwalifikowanego z art. 209 § 1a k.k. popełnionego w okresie od 30 grudnia 2017 roku do 28 października 2019 roku, zostało wobec skazanego już wcześniej prawomocnie zakończone wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w W. z dnia 21 lutego 2020 r., sygn. akt II K (...).

Podnosząc taki zarzut, skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach Sądu Rejonowego w W. o sygn. akt II K (...), na okoliczność prawomocnego skazania P.Ż. wyrokiem z dnia 21 lutego 2020 r. oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona przez Zastępcę Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co uzasadniało jej rozpoznanie oraz uwzględnienie przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.).

W pełni podzielić należy stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiącym bezwzględną przesłankę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegającym na dwukrotnym skazaniu P. Ż. za ten sam czyn.

Przesłanka w postaci *rei iudicatae* stanowi bezwzględną przeszkodę do prowadzenia postępowania karnego. Z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania karnego, wszczętego i toczącego się co do danego czynu przypisanego danej osobie, aktualizuje się wyrażony w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zakaz wszczynania procesu, zaś w przypadku postępowania już wszczętego aktualizuje

się konieczność jego umorzenia. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że „[w] przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej.” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. II KK 222/17, I SIP «Lex» nr 2337346).

Sytuacja taka miała miejsce w realiach niniejszej sprawy, bowiem okres uchylania się przez P. Ż. od wykonania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego na rzecz tych samych pokrzywdzonych, przyjęty w treści zarzutu w wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 maja 2020 r. (od dnia 30 grudnia 2017 r. do dnia 15 stycznia 2019 r.), w całości mieści się w przyjętym w treści zarzutu w wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 21 lutego 2020 r. okresie uchylania się przez skazanego od wykonania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego od dnia 30 grudnia 2017 r. do dnia 28 października 2019 r.

Tożsamość przedmiotowo–podmiotowa obu skazań jest zatem ewidentna, a różnica w przyjętej kwalifikacji prawnej, tj. w wyroku z dnia 21 lutego 2020 r. - art. 209 § 1a k.k., a w wyroku z dnia 19 maja 2020 r. - art. 209 § 1 k.k. pozbawiona jest procesowego znaczenia z punktu widzenia oceny zmaterializowania się negatywnej przesłanki procesowej wskazane w przepisie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., gdyż przyjęcie odmiennej kwalifikacji prawnej czynu nie daje możliwości ponownego wszczęcia postępowania, miarodajna w tym zakresie jest tożsamość czynu (to samo zdarzenie historyczne). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że „[w]ówczas gdy czyny - przypisany w prawomocnie zakończonym postępowaniu i objęty postępowaniem wszczętym później - dotyczą tej samej osoby i tego samego zdarzenia faktycznego, to choćby różniły się opisem i kwalifikacją prawną, dla oceny, czy nie doszło do naruszenia określonego przepisem art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zakazu *ne bis in idem*, konieczne jest dokonanie analizy przypisanych zachowań z punktu widzenia kryteriów tożsamości czynów, uwzględniającej konkretne okoliczności, ustalone w obu postępowaniach” (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2002 r., sygn. IV KZ 40/02, OSNKW z. 1-2/2003, poz. 13).

W tym stanie rzeczy, wobec wystąpienia przeszkody prawnej z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiącej bezwzględne uchybienie art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie karne (art. 537 § 2 k.p.k.).

O kosztach procesu rozstrzygnięto w myśl art. 638 k.p.k.